

La poesia figurativa, concreta i material de Elvira Roca-Sastre

Per les escletxes del record

J. Ricart
Si el lector curiós es pren la molèstia d'escodrinyar entre les notes biogràfiques que acostumen aparèixer a les solapes, se sorprendrà doblement. En primer lloc, per la manca d'una trajectòria literària de l'autora, i en segon lloc per la modernitat malgrat la seua edat, que ja molts joves envejarien. *La finestra oberta* d'Elvira Roca-Sastre (Barcelona, 1937), com bé apunta Manuel Forcano al pròleg, «és un llibre de silencis, de paraules, gairebé no pronunciades, de veus que ressonen només l'interior» perquè la poeta pensa «no en veu alta, sinó en lletra escrita». Un complex poemari construït per lectures, per records de viatges, de paisatges, de ciutats i d'amors passats que van acumulant-se amb el pas dels anys. Una poesia figurativa, concreta i material escrita amb noms comuns (mòbil, finestra, tren, espill), begudes preferides (Campari, Bourbon, Raimat), gustos musicals (Bach, Brams Mozart,

Jacques Brel) i autors favorits (Pessoa, Eliot, Pavese, Borges).

La mirada de la poeta és especialment personal i intimista. Focalitza la seua atenció en el xicotet detall, en la major part dintre l'esfera de la llar, i de la quotidianitat femenina. No és, per tant, una poesia feta de paraules exquisites ni enlluernadores metàfores, ni de bon tros, sinó tot el contrari, de mots d'anar per casa i d'imatges del dia a dia. El seu estil defuig de la retòrica vàcua i adopta una adjectivació sòbria i una emoció equilibrada que sembla humil, sincera i senzilla. A més a més els seus registres tonals són rics i variats; i poden anar-hi des de certa esperança en gaudir de l'edat (*Mai no es massa tard*) cap a la més absoluta resignació (*No passa res*), o un total nihilisme existencial: «*Si em morís ara / —quants anys capgirats / com un mitjó al revés!— / no passaria absolutament res*».

Pel que fa a l'arquitectura sintàctica l'autora empra sobretot

construccions paral·leles com *Lloc de trobada*, *Tempteig o Impotència*, basades en la repetició d'un mateix esquema o un vers, tot i que en menor mesura aconidia motlles narratius com *L'ombra perduda*, el plantejament del qual sembla més un microconte. Malgrat l'extensió d'aquest llibre (més de huitanta poemes) no hi cap estructura superficial que els hi articule en parts més menudes. Tot així, no es pot afirmar que aquest no siga un llibre orgànic i organitzat. En una estructura més profunda, podem detectar certa continuïtat, com ocorre a *Reposar el cos*, *Hospital i Veus* (tots amb un mateix fil conductor espacial), objectes recurrents que es repeteixen al llarg del llibre, com l'espill (*Dins el mirall*, *A poc a poc* o *Mirall transparent*) o metàfores com *Fent ganxet amb el records*.

Des del punt de vista temàtic, com ja assenyalaven paràgrafs abans, aquest volum funciona a

Elvira Roca-Sastre

La finestra oberta

Premi Grandalla de Poesia 2006

Viena, Barcelona, 2008

manera de «calaix de sastre», de xicotets apunts intrascendents com poden ser el paisatge del

tren del camp de blat de Segarra, a l'espera en un aeroport. Dintre d'aquest ample ventall de motius, voldriem destacar alguns altres com el de l'anonimat de l'amor —«*Recorda tan sols que em vas desitjar / sense saber com era ni qui era: / i mai no em vas preguntar el meu nom*»— la brevetat de la vida («*el temps passa furtivament / i sense demanar perdó*»), el desig de l'alteritat, és a dir, de fugir de si mateixa («*Vol-dria sortir d'aquest esquema mental / que porto endinyat com un xip (...) no ser més jo, sinó aquell altre que hauria pogut ser / i mai no he trobat ni trobo*»), o les inevitables referències metapoètiques que intenten traduir la dificultat de crear (*Paper en blanc*), la relació quasi eròtica amb la seua màquina d'escriure (*Dins el blanc i negre*) o la necessitat de música, per tal de concentrar-se (*Veus*).

El nom d'Elvira Roca-Sastre ha estat tot una felicitat revelació i una prova inqüestionable que la poesia no enté ni de condicions ni de sexes, ni d'edats. El seu llibre no és sols una bella troballa, sinó un tresor fins ara amagat. Des d'ací esperem de cor que aquesta finestra continue oberta pròximament a nous versos.

Una novela insólita y divertida de César Aira

Un mundo de «superhéroes»

Juan Campos
Hace ya varios años que César Aira (Coronel Pringles, 1949) está considerado como uno de los escritores más originales de Argentina. Autor de una cincuenta de libros, su camaleónica obra, mezcla de surrealismo, humor y alta cultura, parece empeñada en desafiar cualquier catalogación. Algo que perfectamente puede aplicarse a su más reciente novela, *Las aventuras de Barbaverde*, en la que Aira toma como referente los cómics de superhéroes de la década de los cuarenta para retomar el eterno enfrentamiento entre el Bien y el Mal representados por el heroico

Barbaverde y el siniestro profesor Frasca.

Compuesto por cuatro novelas cortas que comparten personajes protagonistas y, excepto en un caso, localización en la ciudad argentina de Rosario, el autor utiliza un esquema conocido hasta la saciedad para después hacerlo derivar por los caminos más inesperados. Así, todos los relatos tienen como protagonistas el consabido cuarteto de héroe, villano, periodista y chica y en todos el argumento gira en torno a cómo Frasca intenta conquistar el mundo y Barbaverde lucha por impedirlo. Hasta ahí, todo muy tradicional. Pero la desbordante

imaginación del autor ya se encarga de que tras ese punto de partida las sorpresas sean continuas. Si no, basta con reseñar las hilarantes amenazas con las que Frasca intenta adueñarse del mundo: un salmón gigante que viene del espacio, una máquina que convierte los juguetes en seres reales y viceversa, pirámides de Egipto que se multiplican hasta el infinito o un artilugio que intenta hacer desaparecer el Presente. Ante tamañas amenazas nadie puede dudar que las aventuras, que cuentan con el periodista Aldo Sabor como contumaz cronista, sólo pueden derivar en situaciones descabelladas y resolu-

César Aira

Las aventuras de Barbaverde

Mondadori, Barcelona, 2008

ciones insólitas, algo en lo que César Aira demuestra un dominio incuestionable. Y es que, no contento con eso, el autor no deja de guardarse ases en la manga para sorprender al lector casi en cada línea. Así, cambia con frecuencia el protagonismo en medio de un relato (otorgándosele, además, a quien menos se espera), aprovecha la profesión de la novia de Sabor (artista aficionada a las *performances*) para realizar jugosas reflexiones sobre el arte moderno y disfruta malévolamente metiendo a sus personajes en enredos inesperados (la confusión que crea sobre un cantautor argentino en el relato «El secreto del Presente» es sencillamente sensacional).

Una novela insólita y divertida que es un soplo de aire fresco. No se la pierdan.

Un libre ret homenatge a Clara Santiró Una dona singular

Maria Montes
Clara Santiró fou, fins fa poc més d'un any, una dona plena de vitalitat, energia i creativitat, no obstant patir, durant els seus dos últims anys de vida, una malaltia que acabaria matant-la. La seua vida va ser com la de tantes dones de la classe treballadora: molt treballada, havent de deixar de costat qualsevol tendència vocacional. Però, va ser al poc de jubilar-se que la seua vida canvià, ja que pogué dedicar temps i esforç a allò que li agradava especialment: estudiar.

Així, amb més de seixanta anys començà a estudiar, amb la il·lusió i la fortalesa d'una jove, la seua llengua materna.

Molt prompte, també, començà a escriure articles a la revista de l'Associació de Veïnes i Veïnes del barri on vivia a la ciutat de València, Sant Marcel·lí. I no tardà, de bona lectora com era, en transformar-se en lletraferida, escrivint històries, una darrera una altra, sense parar. Totes, és clar, en la seua llengua, en la nostra llengua, de la qual era una enamorada. L'editorial Denes en publicà algunes d'elles: *Els dos gegants de Sant Marcel·lí*, *El gripau*, *Tharonxina*. *La llegenda de la flor del taronger*, i *Mil tretze*. Aquest últim conte fou patrocinat per l'Associació José Luis Sampedro per a la Salut i la Cultura,

doncs Clara l'escribí estant ingressada a l'Hospital La Fe, recuperant-se d'una intervenció quirúrgica. Tots ells són contes dirigits als xiquets i/o als joves, caracteritzant-se la seua literatura per la seua frescor narrativa, intel·ligència, fantasia i —si es pot dir així— empatia amb el lector, virtuts que fan que siguen llegits amb fruïció per lectors de qualsevol edat.

El llibre que ara ens ocupa, *Homenatge a Clara Santiró. Una dona singular*, ha sigut editat per l'Associació José Luis Sampedro per a la Salut i la Cultura i coordinat per membres de l'Associació i la que açò escriu, nora i amiga de Clara. Com és un llibre dedicat a la seua memòria, i el millor homenatge que se li pot fer a un escriptor és llegir-lo, s'han seleccionat, de les seues obres inèdites, dos contes: *Aquell tren...*, *aquella*

estació..., i *Marieta*; i un poema: *Ferida de guerra*. Són les obres més dures, per la seua temàtica, que ella va escriure, però de gran emotivitat i saviesa de la vida. La publicació recull també la seua biografia escrita per un dels seus fills, l'historiador Ernest Sánchez i Santiró.

Clara Santiró (Barcelona 1931-València 2007), una dona que fou del poble i per al poble, profundament amorosa i solidària, lluitadora, lliure. Una persona singular; una personalitat exemplar. Com un regal per a tots nosaltres, ella va crear, a les seues històries, llegendes del nostre entorn. En un agraïment pòstum, acollim-la a la nostra memòria col·lectiva. Lectors, a la seua web: www.clarasantiro.com, podreu veure-la i escoltar-la en entrevistes i presentant els seus llibres. Paga la pena conèixer-la.

Homenatge a Clara Santiró

Associació José Luis Sampedro per a la Salut i la Cultura
Denes, Paiporta, 2008